

Het Muziekcollege

De eerste aflevering van *Het Muziekcollege: Halfmaandelijksch Tijdschrift voor Muziekvrienden en -beoefenaars* werd uitgegeven op 1 november 1913, de laatste op 16 oktober 1917. Elk van de vier jaargangen bestaat uit 24 nummers van 16 bladzijden. Het tijdschrift had een 'aanzienlijken lezerskring'¹ en de verschijning werd warm onthaald door vele belangrijke en toen bekende personen uit het Nederlandse muzikaleven, zoals Willem Kes, Daniël de Lange, Julius Röntgen, Leander Schlegel, Johannes Wagenaar en Bernard Zweers.

Het Muziekcollege werd opgericht door Emil Wegelin, een Haarlemsche uitgever van verscheidene, gespecialiseerde periodieken, waaronder de *Oceaan-Express: Nieuwsblad voor de Stoomvaartlijnen* en *Tijdschrift voor Parapsychologie*. Wegelin verzocht Willem Landré², Piet de Waardt en Pieter Anne van Westrheene de 'Commissie van Redactie' te vormen.

Wegelin's redenen om een muziektijdschrift op te richten lichtte hij in de eerste aflevering toe:

'Reeds geruimen tijd heb ik, zelf muziekbeoefenaar, in de dilettantenmuziekwereld een zekere leemte gevoeld – immers, hoeveel vragen doen zich bij de muziekbeoefening aan den dilettant niet voor, welke onbeantwoord blijven. (...) Daarom heb ik gemeend, dat een muziekblad hier goede diensten kan bewijzen, een muziekblad dat de dilettanten zou kunnen voorlichten in den meest uitgebreiden zin.'³

De Waardt en Van Westrheene onderschreven Wegelin's ideeën en bakenden de doelstellingen van het tijdschrift in de eerste aflevering verder af. De Waardt schreef dat het tijdschrift 'een vrije tribune' moest zijn waar iedereen vrij zijn mening kon geven en een onafhankelijke stem in een land waar muziektijdschriften 'grootendeels bepaalde organen van bepaalde vereenigingen' waren.⁴ Van Westrheene schreef dat het tijdschrift ook zeker voor de professionele musici bedoeld was en, net als De Waardt, benadrukte hij het standpunt dat het tijdschrift ongebonden en geen partijkring diende te zijn. Ook gaf hij concrete informatie over de inhoud van het tijdschrift.

'Conservatorium-professoren en andere leeraren-kunstenaars willen hier lesgeven, voordrachten houden, muziekstukken ontleden, quaesties van techniek en aethetica behandelen, gaarne vragen beantwoorden.

¹ Wegelin, E., 'Aan de lezers', *Caecilia* 75 (1917) nr. 1, p. 2.

² Guillaume Louis Frédéric Landré liet zich Willem noemen.

³ Wegelin, E., 'Aan de lezers', *Het Muziekcollege* 1 (1913) nr. 1, p. 1.

⁴ Waardt, P. de, 'Inleiding', *Het Muziekcollege* 1 (1913) nr. 1, p. 3-4.

Wat zij meedeelen kan ook voor u, musici, waarde hebben. U, dilettanten, bieden wij raad, inlichting, opwekking. (...) Wij trachten beoefening geschiedenis en compositieleer te bevorderen. Wij pogen meer te doen weten van het muzikaal streven der stamgenooten. (...) Wij wenschen ook kennis te verbreiden van internationale maatschappelijke kunstenaarsbeweging. Wij bezorgen noviteiten-beoordeling, en bericht over opmerkelijke tijdschriftartikelen en over de wetenswaardigste gebeurtenissen der laatste twee weken, in zeer buitengewone gevallen ook uitvoering-bespreking.⁵

De leden van de redactie van *Het Muziekcollege* leverden ook bijdragen aan het tijdschrift. Willem Landré (1874 – 1948), componist, recensent en docent muziektheorie, begon zijn schrijverschap voor de dagbladpers in 1898 bij *De Oprechte Haarlemmer Courant*. Van 1901 tot 1906 was hij muzikeredacteur voor het Haagse dagblad *De Nieuwe Courant*. Nadat hij deze krant verlaten had, kreeg hij een aanstelling bij de *Nieuwe Rotterdamsche Courant* (de *NRC*), die 32 jaar zou duren. Behalve zijn belangrijkste bijdrage aan *Het Muziekcollege*, de rubriek 'Uit de buitenlandsche tijdschriften en weekbladen', hieronder beschreven, besprak hij ook nieuwe composities, schreef necrologieën en vertelde van gebeurtenissen en nieuwtjes uit het Nederlandse muziekleven. Een enkele maal werd nieuw werk van hem in het tijdschrift gerecenseerd en éénmaal werd één van zijn composities afgedrukt.⁶

Piet de Waardt (1875 – ?), pianist en componist, vervulde vele functies in het muziekleven waaronder die van secretaris van de Haarlemsche Orkest Vereeniging, waarover hij ter ere van het 125-jarig bestaan een boekje schreef.⁷ Hoewel De Waardt geen vaste rubriek in *Het Muziekcollege* had, schreef hij wel antwoorden voor de rubriek 'Vraag en Antwoord' en artikelen over musici en dilettantenorkesten. Ook schreef hij necrologieën, kleine stukjes onder het hoofdje 'Intermezzi', anekdotes en was hij verantwoordelijk voor de zogenaamde 'Geheugenwedstrijd', hieronder beschreven.

Pieter Anne van Westrheene (1863 – 1929) was muzikerecensent voor de *Nieuwe Arnheemsche Courant* en correspondent voor het *Weekblad voor Muziek*, voordat hij zich verbond met *Het Muziekcollege*. Als muziekleraar en dirigent was hij nauw betrokken bij het amateurmuziekleven. De voornaamste bijdrage aan *Het Muziekcollege* van Van Westrheene – in het algemeen als musicoloog gewaardeerd – was de rubriek 'Belangrijke data', die hij voor ieder nummer schreef en waarin inzicht in

⁵ Westrheene, P. A. van, 'Opening', *Het Muziekcollege* 1 (1913) nr. 1, p. 3-4.

⁶ *Het Muziekcollege* 1 (1913) nr. 1, p. 16.

⁷ Waardt, P. de, *Gedenboek uitgegeven ter gelegenheid van het 125-jarig bestaan der Haarlemsche Orkest Vereeniging*, Haarlem, 1938.

de muziekgeschiedenis werd gegeven. In 1897 schreef hij een kleine biografie over Edvard Grieg.⁸

Iedere aflevering van *Het Muziekcollege* opent met 'College van ...'. Deze opstellen, vaak in meerdere afleveringen gepubliceerd en door personen met uiteenlopende achtergronden geschreven, behandelen zowel onderwerpen van historische aard als zaken gericht op de musicerende amateur. Het 'College van Wouter Hutschenruyter: De ontwikkeling der symphonie onder Haydn, Mozart en Beethoven' kan dienen als voorbeeld van het eerste; het 'College van Piet de Waardt: Vingerzetting bij het pianospel' als voorbeeld voor de laatste. Hiermee te vergelijken zijn artikelen onder de naam 'Voordracht van ...'. De serie voordrachten van P. de Nobel over het volkslied in verschillende Europese landen zijn een opmerkelijk voorbeeld van dergelijke bijdragen, zo ook de afleveringen gewijd aan Jiddische volksliederen.

De rubriek 'Belangrijke data' door Van Westrheene richt zich op de muziekgeschiedenis. Een kalender, corresponderend met de twee weken volgend op de publicatiedatum van een aflevering, met geboorte- en sterfdata van belangrijke componisten, musici en musicologen, opent deze rubriek. De kalender vormt de basis voor een bespreking van een aantal van de personen; bijzondere aandacht is er voor Nederlandse kunstenaars.

Een ander vast onderdeel, 'Uit de buitenlandsche tijdschriften en weekbladen' door Willem Landré, bespreekt de inhoud van belangrijke eigentijdse publicaties. De tijdschriften die regelmatig in de rubriek terugkeren zijn de *Signale für die musikalische Welt*, *Allgemeine Musik-Zeitung*, *Die Musik*; een enkele maal komen aan bod de *Guide musicale*, *Neue Musikzeitung* en *Musical Times*. In de derde aflevering van de vierde jaargang verscheen de rubriek voor het laatst nadat in de loop van 1916 de reeks af en toe werd onderbroken. Onder invloed van de Eerste Wereldoorlog stakte de toelevering van buitenlandse tijdschriften.

Andere regelmatig terugkerende rubrieken zijn 'Vraag en antwoord', waarin lezersvragen beantwoord worden, 'Intermezzi', 'Personalia' en 'Boekbespreking'. In 'Nieuwe uitgaven', 'Nieuwe muziekwerken', 'Nieuwe composities' of 'Bespreking van muziekwerken' worden nieuwe Nederlandse composities besproken. In de vierde jaargang werd een nieuwe rubriek geopend onder de titel 'De Nederlandsche componisten van het seizoen'. Hierin worden per stad de gespeelde Nederlandse composities behandeld.

⁸ Westrheene, P. A. van, 'Edvard Grieg'. In: *Mannen en vrouwen van beteekenis in onze dagen. Levensschetsen en portretten* (XXVIIIe bundel), Haarlem, 1897.

Naast aandacht voor het Nederlandse muziekleven, legt *Het Muziekcollege* ook belangstelling aan de dag voor Vlaamse muziek. Dit komt o.a. tot uiting in de polemiek over de mogelijke verschillen tussen Nederlandse en Vlaamse muziek, die in de afleveringen 13 t/m 17 van de tweede jaargang werd gevoerd.

In de tweede en derde jaargang van het tijdschrift werd de 'Geheugenwedstrijd' georganiseerd; hierbij moesten de lezers muziekfragmenten herkennen. *Het Muziekcollege* publiceerde ook één muzieksupplement, de 'Driekoningenzang' uit de opera *Agnete* van Julius Röntgen, als onderdeel van aflevering 6 van de eerste jaargang.

In de titelcatalogus is de ondertekening van de auteur vermeld zoals die in het tijdschrift voorkomt; in het register komen de auteurs voor onder de meest volledige, bekende naamsvorm, of zoals ze voorkomen in het tijdschrift. Auteurs gebruikten verschillende ondertekeningen, pseudoniemen en initialen bij het ondertekenen van hun bijdragen. In de volgende lijst worden alle geïdentificeerde initialen en pseudoniemen vermeld:

Medewerker	Initialen of pseudoniem
Mevr. Amory-Barends	VADA, VAD of Vad.
Ergo, Emile Victor	E. E.
Gerke, W.	W. G.
Hamm, Karel	K. H.
Haverschmidt, François	Paaltjens, Piet
Landré, Willem	L. of W. L.
Loosjes, A.	A. L.
Nobel, P. de	P. d. N.
Ruygrok, Jacobus Johannes	J. R.
Schumann, Robert Alexander	R. Sch.
Tijssen, Jozef	Jos. T.
Veerman, Ger.	G. V.
Waardt, Piet de	P. de W. of P. d. W.
Westrheene, Pieter Anne van	P. A. v. W. of v. W.

Op 1 november 1917 fuseerde *Het Muziekcollege* met het reeds 74 jaar bestaande *Caecilia* (1844-1944) en ontstond *De Vereenigde Tijdschriften Caecilia en Het Muziekcollege*. Deze laatste werd geredigeerd door dezelfde personen als *Het Muziekcollege*: Landré, die redactielid bleef totdat *Caecilia* in 1944 ophield te bestaan, De Waardt en Van Westrheene. Door overname van *Caecilia* waarborgde Wegelin de voortgang, tot ver in onze eeuw, van het belangrijkste Nederlandse muziektijdschrift van de negentiende eeuw.

Voor het samenstellen van deze publicatie is gebruik gemaakt van het exemplaar van *Het Muziekcollege* uit de collectie van de Toonkunst Bibliotheek in Amsterdam. Van de per jaargang ingebonden nummers ontbreken de kanten en zijn de jaarinhoudsopgaven onregelmatig ingebonden. De bijlage behorende bij het 6de nummer van de eerste jaargang (Julius Röntgen, 'Driekoningenzang' uit *Agnete*) ontbreekt.

Bij gebruik van het trefwoordenregister moet men er op bedacht zijn dat aan het begin van de twintigste eeuw de letters c en k door elkaar werden gebruikt. De spelling van het redactioneel commentaar volgt de voorkeurspelling zoals gegeven wordt in de *Herziene Woordenlijst van de Nederlandse taal* ('s-Gravenhage, 1990), beter bekend als het *Groene boekje*. Een aantal bijvoegelijke naamwoorden hebben twee verschillend gespelde ingangen in het register (b.v. 'Frans' en 'Fransch'). De laatste is oude spelling zoals deze voorkomt in het tijdschrift en de eerste is gebruikt in het redactioneel commentaar. Omdat oude spelling in RIPM-publicaties in het register niet vervangen wordt door moderne spelling, worden beide ook in dit geval gehandhaafd.